

Jordi Amat

COM UNA PÀTRIA

Vida de Josep Benet

Jordi Amat

Com una pàtria

Vida de Josep Benet

Edicions 62

Barcelona

Aquesta obra va obtenir el XII Premi Octavi Pellisa 2008
atorgat per un jurat compost per Josep M. Castellet, Xavier Folch,
Jordi Herralde, Pere Portabella i Carles Santos.

L'autor ha rebut un ajut d'Òmnium Cultural
per la redacció de l'obra.

*Queda rigorosament prohibida sense autorització escrita de l'editor qualsevol forma
de reproducció, distribució, comunicació pública o transformació d'aquesta obra,
que serà sotmesa a les sancions establertes per la llei. Podeu adreçar-vos a Cedro
(Centro Español de Derechos Reprográficos, www.cedro.org) si necessiteu fotocopiar
o escanejar algun fragment d'aquesta obra (www.conlicencia.com;
91 702 19 70 / 93 272 04 47). Tots els drets reservats.*

© Jordi Amat, 2017

Fotografies del plec: © Arxiu fotogràfic de Florència Ventura

Primera edició: juliol de 2017

© d'aquesta edició: Edicions 62 s.a.,
Diagonal, 662-664 – 08034 Barcelona
www.edicions62.cat
info@edicions62.cat

Compost a Víctor Igual s.l.,
Aragó, 390, 7.ª planta – 08013 Barcelona
Impress a CPI (Barcelona)

DIPÒSIT LEGAL: B. 12.490-2017
ISBN: 978-84-297-7554-9

TAULA

<i>Pròleg</i>	11
Exercicis	31
Front	54
Il·lumineu	83
Túnel	105
Guerriller	137
Protesta	174
Llevantada	210
Redreç	240
Maragall	275
Intel·lectual	305
Tensió	339
Cànon	370
Triangle	403
Hora H	443
Transició	477
<i>Epíleg</i>	527
<i>Apèndix</i>	539
<i>Fonts</i>	547
<i>Índex onomàstic</i>	555

EXERCICIS
(1939-1943)

Ell ho recordava així. Ajagut al llit, passen lentes les hores. No era només la incomoditat de les taques tuberculosos al pulmó, que l'obligaven a fer repòs i que gairebé no el deixaven sortir de casa. La derrota havia de ser més profunda. Radicalment íntima. La memòria viva dels morts. A quarts de cinc de la matinada es va adormir. Va ser per poca estona. Tres hores després, uns crits el despertaven. Era la veu d'una de les dues noies que feinejaven a la lleteria dels oncles i que, com ell, també vivien al pis de dalt de la casa de Sant Andreu. La remor venia de l'altra punta del pis. Del balcó estant, la noia veia passar les tropes ocupants avançant pels carrers de la barriada. Els crits. Els soldats moros. La cara esperançada d'una veïna que esperava veure el rostre del seu promès. Es va despertar de mala gana. 27 de gener de 1939. La ràdio ocupada ho havia anunciat. Barcelona ha caigut. Ell té 18 anys.

Mentre la noia, il·lusionada, segueix cridant, Josep Benet es posa a plorar. Amb un gest maquinal encén la bombeta que amb prou feines illumina la seva habitació minúscula. Al petit recambró, els seus sanglots es confonen amb la cridòria que arriba del carrer. No para de plorar. Enretira la cortina de roba de sac que separa el llit del passadís, s'aixeca i s'encamina cap al balcó. Vores plenes, banderes i gentada exultant. Veïns coneguts, entusiasmats, il·lusionats. Treballadors, famílies benestants, mares que ja no hauran de témer perquè una carta els comuniqui que el fill ha mort al front. De tots els rostres, es fixa en un. El barber. La guerra havia estat la seva ruïna. Tothom ho sabia. Tenia la barberia davant la lleteria dels oncles. L'havien col·lectivitzat sense donar-li

cap indemnització i l'havien obligat a anar a treballar a l'altra punta de la ciutat. Ara estava content. El malson s'acabava.

Aquell dia els saqueigs als magatzems de queviures van ser generalitzats a Barcelona. Pel barri aviat va córrer la brama que es podia comprar menjar. En un local al carrer de Balari, prop de la plaça del Comerç, moros de l'exèrcit despatxaven. Durant les primeres setmanes de l'ocupació, no va ser estrany veure parades improvisades on venien aliments o tabac. «Compra xocolata, llegums i el que et sembli millor», van dir els oncles a Benet. Li van donar duros de plata, l'única moneda amb la qual cobraven. «Dinero de la Pasionaria, no», deien, «dinero de Franco». El jove va sortir de la lleteria, es va dirigir a la plaça i es va posar a fer cua. Al cap de poca estona, un dels moros va sortir de la botiga per dir, amb un castellà pèssim, que recollia per avançat les monedes per anar fent feina. Li va donar els estalvis. En sec, després que només dues o tres persones haguessin pogut comprar, la cua va deixar d'avançar. Si primer van sentir un desconcert neguitejant, després van maleir l'enganyifa. Ara els van dir que només podrien comprar si entregaven els duros de plata al taulell. Els havien pres el pèl. De res va servir acusar-los d'estafa. «Cap cot vaig tornar cap a casa, sense els valuosos cinc duros de plata que la meva família m'havia confiat i amb les mans buides. Era la meva primera experiència, el meu primer contacte amb el nou règim que duraria gairebé 40 anys».

No sé què va fer el jove Benet durant les setmanes posteriors. Abans de ser mobilitzat per l'exèrcit vencedor per fer per segona vegada el servei militar, devia mirar de reprendre la vida d'abans. Potser va despatxar a la lleteria i segur que va tornar a freqüentar els amics del grup de la Federació de Joves Cristians. No sé si va participar de la histèria de catolicitat que va envair els carrers més centrals de la ciutat. Potser es va plantejar de seguida reprendre els estudis. És impossible, en tot cas, saber del cert quin era el seu estat d'esperit. L'exèrcit republicà, el seu, amb el qual havia combatut, estava en plena desbandada. Alhora, aquells que havien convertit la defensa de la catolicitat en argument bèl·lic havien guanyat i ell s'havia jugat la vida per la fe. La repressió funcionava

dramàticament, la informació sobre el present era esbiaixada i el futur era una incògnita.

El 27 de març, Benet va ingressar altra vegada a l'antic Hospital Militar de Jesús i Maria del passeig de Sant Gervasi. Durant la guerra l'havien traslladat quan van descobrir-li infiltracions al pulmó. Encara no feia un any que, allà, l'havien declarat inútil total per culpa de la tuberculosi. Ara l'hospital havia canviat de nom: Hospital del Generalísimo. El dia 30, Benet va escriure quatre ratlles a la seva germana Dolors per confirmar-li que havia rebut la felicitació que ella li havia tramès des de Cervera pel seu sant. És el primer text del 1939 de Benet que he localitzat. La postal va passar la censura militar obligatòria, contenia les inevitables mencions a Franco i Benet encara l'havia pogut escriure en català. «Estimada germana, contestant a la teva felicitació, et trameto aquestes ratlles que són alhora la meva enhorabona pel gloriós acabament de la guerra i, al mateix temps, felicitació per la diada que vas a celebrar demà. Foragitats els enemics de l'Església, celebra-la amb tota la pompa exterior, però no t'oblidis de la part interior com a bona *margarita* que ets. Per molts anys de dona de pau en l'Espanya de Franco». L'adolescent Dolors Benet, influïda pels oncles Morell, s'havia fet margarita, figura femenina adscrita al carlisme que s'encarregava de donar suport als ferits als hospitals. Impostava el seu germà aquella sintonia amb la victòria franquista?

L'1 d'abril, dos dies després que Benet hagués escrit la postal a la seva germana, va acabar la guerra. Per tot el país, els triomfadors feien ressonar la victòria explicant-la com una croada triomfant en defensa de la fe. Ell tenia 18 anys, estava a punt de fer-ne 19. Potser el primer record que conservaria seria el d'una manifestació. Es veia acompanyant un grup d'amics carlistes del barri. Avançaven per la Rambla de Sant Andreu. D'una cantonada en van sortir uns quants falangistes. Crits, batusses. Va arreplegar una bandera de Falange i la va esquinçar.

Amb la derrota de la República, un món s'acaba. No era un oasi. Era un món amb moltes tensions, on convivia posicions contra-

posades d'una manera enfervorida, però finalment era una realitat política a través de la qual s'intentava consolidar un marc de convivència on el pluralisme i la democràcia fossin possibles. És això el que s'acaba. El món arrelat al liberalisme, on la tolerància ordena la societat, va ser arrasat. Un món oposat es va imposar a través de la força de les armes i una repressió brutal. Era el món negre de l'autoritarisme. Durant el franquisme, com succeeix a la majoria de dictadures, l'autoritarisme va actuar com un ingredient essencialment tòxic que va ser inoculat a la població, amb èxit variable, per tal que perdés una consciència de ciutadania i no tingués cap consciència crítica respecte al poder i el funcionament de la societat.

A Catalunya, a més, es van pretendre destruir formes de ciutadania específiques. Unes formes que al llarg dels anys havien sabut dotar-se d'un tramet a través del qual havien esdevingut realitats socials ben vives i hegemòniques. Sobretot l'Estat franquista va voler acabar amb el teixit civil del catalanisme i el de l'anarquisme. El del catalanisme era aquell que posava la identitat nacional al centre de la societat i que tenia l'ús de la llengua com a element d'identitat constituent. El franquisme va fixar d'una manera metòdica el tramet que calia esquinçar. Fixar volia dir elaborar llistes de persones per sancionar, depurar o empresonar i traçar un mapa del sistema cultural del país tan precís com fos possible per reben-tar-lo. La dictadura va elaborar alhora un discurs ideològic que, empeltat a la victòria bèl·lica, legitimés aquella destrucció sistemàtica i imposés una nova religiositat, una nova ètica i una nova tradició estètica i de pensament. No hi havia diàleg. La veritat era una i santa.

Part d'aquest tramet social va ser eliminat i una altra part va ser reutilitzat, com una casa que s'enderroca conservant la façana, per tal d'imposar la dictadura d'una manera total. La nova cultura estava integrada, fonamentalment, per dos discursos que responien a dues cultures polítiques: la del tradicionalisme nacionalcatòlic i la del falangisme, prou sincronitzada amb els feixismes europeus. Foren sobretot Falange i l'Església els àmbits des dels quals es va procedir a la constant intoxicació autoritària de les conscièn-

cies. Cap d'aquestes cultures negava l'existència de la catalanitat com a forma d'identitat, però en tenien una idea folklòrica o regional a tot estirar, del tot subsumida en l'espanyolitat reaccionària, aconflictiva, buidada de la seva dimensió política i del potencial democràtic i transformador que d'una manera intensiva havia adquirit des de finals del segle XIX. Els principals focus d'irradiació d'aquesta discurs van ser l'escola i l'església. L'església havia estat el marc de socialització on el noi Josep Benet es va fer persona.

Més fervor que pensament. «Sagrat Cor de Jesús, pregueu per nosaltres! Verge de Montserrat, pregueu per nosaltres! Màrtirs de la Federació, pregueu per nosaltres!». Junts o amagats en veu baixa, els joves feijocistes havien resat aquesta pregària durant la guerra. Com tantes organitzacions catòliques, la Federació havia tingut els seus morts. Uns quatre-cents. L'1 d'abril de 1939 es va celebrar una missa per recordar-los. Més aviat seria el funeral oficiós d'una institució que havia estat i seria determinant per a la vida de Benet. Ara, però, tot es trastocava. També el seu petit món. La joventut que volgués integrar-se en la vida de l'església, a partir d'aquell moment, només tindria una opció: Acció Catòlica. Ni una sola escletxa més. El catolicisme oficial s'entregava del tot a la legitimació d'un règim agermanat amb els feixismes europeus i que havia posat en marxa una maquinària repressiva salvatge.

El 8 d'abril el Juzgado Municipal de Alistamiento de Cervera va elaborar una llista amb el nom dels nois nascuts al poble l'any 1920. Constituïen la lleva del 1941. Benet hi constava. Hauria de tornar a fer la mili. De res li servia haver estat soldat de la Lleva del Biberó. Les ferides que arrossegava tampoc no el van eximir del compliment del servei militar per segona vegada. L'1 de maig va ser declarat apte i va ser destinat a Càceres. Al cap de quinze dies ja hi era, enquadrat al regiment Àrgel núm. 27, treballant a la Comisión Inspectora Provisional de Mutilados. A la ciutat extremeña hi passaria uns tres mesos i mig. Només arribar va fer amistat amb un grup de nois catalans que feien el servei. «He trobat uns bons companys», va escriure en unes sòbries notes de

dietari. A la tarda, després de la feina, anaven junts a l'església per resar el rosari.

Aviat va rebre notícies de la família. De la mare i la germana, també dels parents de Sant Andreu. «Me parece que te veo paseando por Cáceres luciendo el uniforme de soldado. ¡Cuidado con las cacereñas que no te hagan ir de tuerto! Esto es broma, eh», deia el seu oncle Ramon Comorera —germà de Joan Comorera, el líder del PSUC, que vivia exiliat—. Els amics, fejocistes, també van escriure. Un noi més jove, Ramon Turull de Cervera, s'interessava per ell. «Me alegro sobremanera de que no hayas tenido que pasar por el campo de concentración, pues aunque sé que hubieras salido al momento de él, a lo mejor, por causas ajenas al servicio administrativo, hubieses tenido que pasarte entre rojillos un tiempo que vale más lo hayas pasado respirando a pleno pulmón el aire agradabilísimo de la victoria». Un altre fejocista, Josep Vidal i Ribas, del barri, també va escriure. «Ya estás de nuevo enrolado, y aunque no te sea cosa desconocida lo referente a la milicia supongo habrás necesitado unos días para acomodarte a tu nueva situación». Vidal l'informava dels moviments que s'estaven coent per reprendre l'activitat de la joventut catòlica. «Constituiremos grupo en San Andrés y ni que decir tiene que haremos de manera que sea la continuación del espíritu apostólico y católico de nuestra AC de antes de la guerra». Creien que el nou món no havia d'impedir que salvaguardessin l'esperit del fejocisme. S'equivocaven.

A Càceres la calorada era insuportable i al quarter no passava res de res. Una notícia el devia animar. A la premsa va llegir que els fills de mare vídua amb pocs recursos podien sol·licitar que els llicenciessin abans d'hora. Amb aquesta esperança va començar a estudiar apunts que li enviaven amics seguint la demanda que ell havia fet als seus oncles. La seva idea era prosseguir amb els estudis de batxillerat que l'estiu del 1936 s'havia vist obligat a deixar de cursar. En parlava amb la seva germana. El 5 de juny va rebre una postal dibuixada per ella i l'endemà mateix ja va contestar. «Como en aquellos días de inquietud que me pedías una carta dirigida particularmente, igual cumplo hoy y es tu constancia en

escribirme lo que excita a cumplir». Benet va adoptar un to moralitzador, gairebé paternal, adoctrinador. «Supongo recibisteis mi carta en la que había un párrafo dedicado exclusivamente a ti. Se refería a la disolución de Frentes y Juventudes en relación con la labor que deberías empezar ahora. Te hablaba de paz en la guerra, y de guerra en la paz». Tanta exigència de rectitud, a banda d'un consell fraternal, ocultava un mar de fons personal.

Era un primer indici de la crisi que Benet travessaria durant el mig any que va passar fent el servei militar. Es va instal·lar en una etapa de fosca introspecció. Com si hi tingués estancada una marea negra, la seva consciència era captiva d'onades de tristos records. Extraviat als laberints de la tristesa, la fe el tensiona i l'interpella. I també trontollava. Qui sap si aquesta inquietud l'expressava en els poemes que va escriure, elogiats per un dels seus corresponsals (poemes que, com els que va escriure durant la guerra, no s'han conservat). Els amics de Barcelona s'inquietaven per tanta desorientació. «Me explicas que pasas ratos amargos, luchas interiores para mantenerte fiel a los principios eternos de nuestra Santa Religión. No te desanimes amigo, al contrario, cada vez con más ardor defiéndete con las armas que el Buen Jesús pone en tus manos contra los enemigos de tu espíritu». Joan Roure, amb qui havia viscut els dies de temença de l'inici de la guerra, estava convençut de quin era l'origen de la seva crisi. «Veig el teu [cas] més aviat com un enterboliment que el Maligne Esperit aprofita per tal d'impedir que avancis en el camí de la perfecció». L'amic tenia clar on el duia el seu autèntic camí. «Aviat confio que sabré les teves decisions i que, posat el fil a l'agulla, no pararàs fins a Montserrat». Les vocacions s'estaven multiplicant. «Hace “esgarriar” la capellanada que saldrá de todo esto», deia el seu amic Àngel Vintó.

L'1 de setembre del 39 Benet arribava al seu nou destí: censura militar a Madrid. Treballava al Palacio de Comunicaciones i dormia en una caserna del barri de Vallecas. La feina es limitava a obrir i tancar portes, fer de criat dels oficials. Poca cosa més. La monotonia la compensava estudiant. Un tal Piulachs —company a Càceres, destinat a Fiscalia Militar— li recomanava que no desa-

profités l'oportunitat. «Ya me ha contado tu brillante enchufe cuál es y me veo con la obligación de decirte que si a ti te permite estudiar que no seas tonto de dejarlo». A partir d'un moment també va exercir de censor. Amb tisoires a la mà, obria cartes i més cartes, n'examinava el contingut i ratllava allò que era censurable. El seu cap va quedar encantat. «Durante el tiempo que ha permanecido en este Centro ha cumplido su cometido con gran celo e interés y a completa satisfacción de los jefes», es pot llegir en un informe.

Allunyat del món de casa, separat de les noves amistats que havia fet a Càceres (*gafas*, li deien), Benet va passar a Madrid quatre mesos monòtons. De la feina al quarter, del quarter a la feina. I els diumenges, missa. D'aquella etapa se'n conserva l'únic dietari de Benet que he localitzat, escrit amb prosa telegràfica i lletra gairebé inintel·ligible. Llegint-lo es pot intuir què feia i què sentia. Als vespres escoltava la ràdio. Poques setmanes després de l'inici de la Segona Guerra Mundial va estar atent a una al·locució de Pius XII. «La veu del Sant Pare, llunyana de tot ofuscament, s'alça serena per advertir als pobles d'Europa que mentre ells discuteixen l'enemic de la civilització europea, l'asiàtic nou —Atila/Stalin— va fent progressos importantíssims». També el va commoure el discurs que el ministre Ramón Serrano Suñer va pronunciar amb motiu de la constitució de la Junta Política del règim. «Serrano Suñer ha parlat aquesta nit... Un discurs ferm».

La fermesa la vivia com una virtut fonamental. S'ho repetia com un manament. «Ferm, ferm, ferm». Sembla com si aquesta apel·lació solitària fos el recurs per reconquerir pau d'esperit. S'estava autoimposant un canvi per fugir com fos de la depressió. «La vida és un acte de servei. No ésser pessimista. Lluitar contra el pessimisme». El diumenge 15 d'octubre era implacable amb ell mateix. «Malament, molt malament. Sort, encara, que tot va passant... Ja és hora d'acabar amb aquest estat. Més enèrgic. D'estudi, bé». Dos dies després escriu aquesta entrada a la llibreta.

Dimarts, 17 d'octubre

He aprofitat bastant el temps. M'he sabut retenir de diverses frivoltats. Espiritualment molta calma. El nou destí a Certificats em per-

met estudiar moltes hores que cal aprofitar molt bé. No he sortit al carrer fins a l'hora de treballar.

Amb molt de treball podré arribar a fer quelcom de bo en la vida. Què? No ho sé pas. Tinc els meus plans tan grandiosos que no vull parlar-ne a ningú. Són massa grans.

Al servei de Déu i de la Pàtria. Aquest lema ha de ser sempre el meu. No l'oblidaré mai.

Treball, treball, treball ben orientat! Això cal.

No va detallar quins plans eren, però el noi de 19 anys no volia viure una vida grisa i sentia que la seva realització passava per l'entrega a Déu i la Pàtria. Entregar-se només a allò transcendent. Fora d'això, res. Quan un amic li va deixar *La novena sinfonia* de Vargas Vila —una novel·leta més o menys eròtica— es va revoltar interiorment contra la vulgaritat i els homes que posaven la sensualitat al centre de la seva vida. «Estimar una dona és una cosa tan vulgar... També estimen els animals... Allò que no fan els animals és superar-se, enlairar-se de damunt de llur [naturalesa]. Tenir un ideal, sacrificar-se per ell... Estimar allò que sols ho pot fer l'home». En aquell moment, per ser qui volia ser, estudi i fermesa.

A curt termini, l'objectiu era aprovar el batxillerat. «Em dono compte que examinar-me de cinquè pel gener seria difícil. Però és precís, cal, del contrari, ¡pobra carrera! Aprofitar bé el temps. Tinc molta estona el llibre davant, però hi presto poca atenció. La imaginació vola massa». El somni era arribar a la Universitat. «Tinc por de no poder-me examinar al gener... i si no m'examino pel gener ja puc abandonar tot títol universitari i conformar-me amb el treball i hores lliures d'estudi. Endavant!». Per uns dies abandona el dietari. Quan hi torna, sembla un altre. 27 de novembre del 39. «M'haig de donar compte que tinc una personalitat. Que sóc algú. En un mot, que existeixo. Aquesta carn sóc jo, Josep Benet i Morell, sóc el responsable d'ella, cada acte meu queda gravat a n'aqueix nom. Ésser amo i senyor dels meus actes petits o grans». Al cap d'un mes el seu responsable signava un certificat reconeixent la seva bona feina. Encara va passar el cap d'any del 1939 a Madrid. El 2 de gener, abans de tornar a casa, va visitar el monestir d'El Escorial.

A principis del 1940 Benet va tornar a Barcelona amb la idea de seguir estudiant i aprovar el batxillerat tan aviat com fos possible. Havia perdut tres cursos. No era l'únic problema. No tenien diners per pagar la seva educació. Els Morell van recórrer altra vegada al pare Alfons M. Thió, com havien fet sis anys enrere. Es podria matricular gratuïtament al col·legi dels jesuïtes del carrer de Casp. Alternaria els estudis amb la feina. El dia a dia d'aquell noi era gris, sense relleu, pura postguerra, rutina monòtona i trista com la vida de la majoria dels barcelonins. No podia demanar gaire més.

Al començament va treballar com a comercial, visitant *colmadors* i pastisseries per vendre les capses metàl·liques de galetes de l'empresa d'un cosí seu; també les venia com un venedor ambulànt, pedalant una bicicleta per la Rambla. Amb Àngel Vintró feien petites historietes, ell escrivia el text i el seu amic dibuixava les vinyetes. De tant en tant, despatxava a la lleteria, servint xocolata a les vuit o nou tauletes on esmorzaven veïns i obrers de les fàbriques del voltant. A més, si l'oncle l'hi demanava, l'acompanyava a funerals i misses solemnes. Tocava l'orgue i es guanyava un sobresou. A casa, a la nit, rosari. Ell, poc o molt, provaria d'aïllar-se de l'ambient ranci que impregnava la llar dels oncles. Potser per això, la tia Paquita, sempre neguitosa, l'acusava de no badar boca. Per no discutir, Benet preferia callar. Era una norma de conducta general. Si un dia a la setmana es trobava tripa al plat, malgrat que no li agradés gens, se la menjava a contracor per no disgustar un matrimoni que l'havia acollit perquè eren família, però que no podia deixar de recordar-li que estaven fent un sacrifici tenint-lo a casa. Ho deien amb bona fe, però corcaven la convivència. Només faltava que els cosins i els oncles de Cervera no acabessin de compartir la seva obsessió per fer carrera universitària. La mare temia que volgués fer política i acabés tan malament com el pare. Més valia que treballés, deien, i no estudiés tant.

On es trobava més a gust era al Casal Catòlic del barri. Un espai conegut, estrictament local, català, sense gaires diferències ni d'edat ni de classe, impregnat de cenyida moral. La seva. La quotidianitat nacionalcatòlica. Allà tothom sabia qui era cadascú.

L'escardalenc Benet, amb veu trencada, introvertit i posat sempre seriós, era el nebot del senyor Morell, organista de la parròquia. L'estiu del 1940, quan va acabar el penúltim curs de batxillerat, va ser designat vocal de propaganda del grup de Joventut d'Acció Catòlica del Casal. Impulsa una revista. Es titulava combativament *Reconquista*, era d'aspecte pobríssim, contenia algun article de temàtica religiosa i detallava l'activitat del Casal. «Arreu hi veig la teva personalitat i em sembla descobrir-hi les teves intencions». Vintró l'animava a aprofundir en la catalanització. «Em sembla que ja hauríem d'ésser més valents. L'altre dia per Ràdio Andorra vaig sentir cantar una pila de cançons catalanes per l'Orfeó Català. Creu que estava entusiasmat». A Sant Andreu, sense fer gaire renou, anava fent.

Va pagar les cinquanta-cinc pessetes que costava presentar-se a l'examen d'Estat. Número de convocatòria, 1.236; data, 21 de juny de 1941. Tot va anar bé. En un full solt de l'arxiu de Benet llegeixo dues línies escrites a mà: «aprovo l'examen d'Estat amb l'ajut de Déu!». L'endemà, el 22, compliria allò que havia promès. «Complerta la promesa de pujar la Santa Muntanya de Montserrat a peu descalç». Intensifica la seva vinculació al Casal Catòlic de Sant Andreu.

Com que Benet havia estat elegit vicepresident de la Junta del Casal, sovint anava a la seu d'Acció Catòlica (al carrer de Llúria, número 7). En una ocasió, per aquells dies, va parlar amb un dels oficinistes. Manuel Cubeles. Es van fer molt amics. Ho serien sempre.

Cubeles, com ell, havia estat fejecista, havia combatut a la guerra i també l'havien malferit. Però si Benet es va refer del pulmó, Cubeles mai es va acabar de recuperar del tot. Li van quedar uns problemes de mobilitat a la cama i això semblava que frustraria per sempre la seva vocació autèntica: dedicar-se a la dansa. Benet, que a banda de vicepresident també era el vocal de folklore de la Junta, li va proposar que dinamitzés la secció de dansa del Casal. D'una memòria del grup en dedueixo que devien ser una

colla més voluntarista que rigorosa. Assajaven poc i escenificaven un repertori limitat. Si es volia agafar empena, hi havia molta feina. Cubeles, coneixedor de la tradició dansaire catalana i que seria un escenògraf prestigiós, s'hi implica. «Jo, fanàtic de la dansa, és una gran il·lusió per mi, i més després de la desgràcia que tinc, el poder-me oferir, el prestar la meua modesta col·laboració a tan simpàtica obra». El dia de Sant Jaume, el grup va ballar davant del governador civil Correa Veglison. No van trigar a ballar sardanes. Pur folklore, regionalisme, preservació tova de formes d'identitat proscrites. Cubeles, exigent, sempre va comptar amb el suport de Benet, que sovint s'havia d'enfrontar amb gent del Casal que no compartia els seus criteris. Amb els canvis que van implementar, la secció va anar guanyant autonomia respecte al Casal. Es va passar a dir Agrupación Folklórica del Centro Parroquial de San Andrés de Palomar i, més endavant, Agrupación Juventus «por ser juventud el ideal y el impulso que anima y dirige la obra». La llavor plantada al Casal Catòlic de Sant Andreu va possibilitar a curt termini la creació de l'Esbart Verdaguer.

L'estiu del 41 Benet va passar unes setmanes amb la família a Cervera. Va aprofitar per sol·licitar un certificat de l'Ajuntament en el qual s'acredités que ni ell ni la seva mare tenien propietats, document que va presentar en la sol·licitud perquè li fos concedida la matrícula gratuïta a la Facultat de Dret. Una setmana del mes d'agost la va passar fent exercicis espirituals a Manresa. La seva cella era la 27. Allà va demanar al pare Thió que li fes un certificat conforme havia seguit els estudis amb ell, «siendo alumno gratuito y gratuito oficial según vigentes disposiciones por carencia de recursos y situación económica». A la sol·licitud encara hi afegiria un paper. El 13 de setembre va escriure una breu autobiografia en la qual explicava el seu cas.

Juro por Dios y por España ser cierto todo lo siguiente:

Que formada mi familia por mi madre y una hermana menor que yo, y abandonados por mi padre desde la edad de 7 años, tan pronto tuve la edad hube de prestar mi ayuda económica para sostener a mi familia. Esta situación no ha cambiado después de la muer-

te de mi padre acaecida en noviembre de 1935, ya que no dejó herencia alguna. Deseando cursar estudios y estimulado por diversas personalidades que me prestaron su apoyo (por desgracia todas ellas asesinadas durante el dominio rojo) empecé los estudios de Bachillerato en la Academia que los PP jesuitas poseían en el año 1934 bajo la denominación de «Ramón Llull». Tenía yo entonces 14 años de edad. En el año siguiente la muerte de mi padre y una operación quirúrgica que tuve que sufrir retrasaron mis estudios, que el día 18 de julio de 1936 tuve que abandonar definitivamente por la persecución que sufrí por las actividades católicas a las que estaba asociado. Perseguido por largo tiempo se agravó más mi situación económica pudiendo mi familia sustentarse gracias a la caridad de buenos amigos. Luego estuve en servicio en el Ejército Nacional hasta el mes de enero de 1940 en que fui licenciado por haberme sido concedida prórroga de primera clase por condición de hijo de viuda sin recursos económicos propios. Terminado el Bachillerato durante este último año, trabajando por otra parte para lograr el sustento de mis familiares, cosa que debería continuar haciendo caso de serme concedida matrícula gratuita, pues de lo contrario muy a pesar mío me vería obligado a renunciar a los estudios que han sido mi constante aspiración.

Va aconseguir que li fos concedida matrícula gratuïta. El 26 de setembre es va matricular a Dret Romà, Economia Política, Llatí, Història d'Espanya i Història del Dret. El curs 1941/1942, entre juny i setembre, va aprovar les cinc assignatures (quatre aprovats i un notable a Història del Dret). Era un universitari que no podria fer vida universitària. Res de converses al claustre, res d'amistats amb companys d'aula, res de mirar de cua d'ull les noies de lletres. Estudiaria per lliure, sense escoltar catedràtics, treballant per guanyar-se el jornal, fent mans i mànigues per aconseguir apunts.

Els primers companys amb qui connecta són catòlics militants. No eren fejecistes sinó fills de casa bona. Va ser en el nou marc de relacions que va establir a la Universitat que Benet va ser elegit secretari general del moviment dels estudiants al Consell Diocesà d'Acció Catòlica, càrrec des del qual va intentar tirar endavant un grup anomenat Juventud Católica. El projecte es frus-

traria, afectat, tal vegada, pel terratrèmol que estava sotragant l'Acció Catòlica local. A finals d'abril del 1942, el bisbe va rebre una carta firmada per una part més que significativa dels membres del Consell Diocesà de la Joventut Masculina d'Acció Catòlica. Entre d'altres, la van signar Jaume Nualart —que havia estat membre del consell federal de la Federació i seria futur membre del CC—, Jordi Bassols, Josep Baguñà, Enric Solé i Galceran o Antoni Badia i Margarit. Se sabien defenestrats pel consiliari Cunill perquè havien intentat fer perviure l'esperit de la Federació. Van ser purgats. Es confirmava així la impossibilitat de viure l'activisme religiós d'una manera coherent amb la identitat catalana perquè el nacionalcatolicisme ho empastifava tot. Fora d'Acció Catòlica, els fejecistes, en tot cas, van buscar fórmules per reorganitzar-se, la més destacada de les quals va ser la creació d'una sèrie d'entitats que farien la viu-viu al marge dels tentacles de l'oficialitat clerical franquista. Entitats com l'Orientació Catòlica i Professional del Dependent, creada el 1943 per mossèn Amadeu Oller i Jaume Nualart, o la Confraria de la Mare de Déu de Montserrat de Virtèlia, impulsada per mossèn Llumà l'any 1944 i que va tenir Badia i Margarit com a primer confrare major (el substituiria Jordi Pujol).

En aquesta tessitura, el Benet de vint-i-pocs anys havia de quedar desorientat. Aleshores va començar a freqüentar un grup d'universitaris catòlics selecte i atípic. A un parell, com a mínim, a més, els havia tractat o conegut quan estudiava a l'Acadèmia Ramon Llull: Raimon Panikkar i Rafael Tèrmes, company de curs. A la primera postguerra, Tèrmes i Panikkar havien fet un recorregut interessant per l'elit del catolicisme local. Tots dos havien assistit a les reunions per refundar la Joventut d'Acció Catòlica, però aviat se'n van anar distanciant. Un capellà els va seduir. L'autenticitat melosa de José María Escrivá contrastava amb el nacionalcatolicisme buit que l'Església oficial havia fet seu. Tèrmes i Panikkar no van trigar gens a fer-se membres de l'Opus Dei. Ara sembla estrany concebre-ho així, perquè coneixem la naturalesa sectària de la prelatura, però aquella colla de nois brillants se sentien com uns proscrits.

Des de l'estiu del 1940 es reunien per resar i estudiar en un pis que van llogar a la part baixa del carrer de Balmes (al número 62). La petita comunitat del *Palau* (així anomenaven el pis) es va cohesionar amb més força. Van seguir rebent l'escalf per carta d'un Escrivá que havia travat bona amistat amb Aureli Maria Escarré, abat coadjutor de Montserrat des del 1941. Benet es va acostar al grup. Els unia una religiositat fervorosa, alegre, eren catalanoparlants, intel·ligents i li passaven els apunts. Joan Baptista Torelló, el primer capellà català de l'Opus Dei, recordava a Benet al pis del carrer de Balmes. Un altre dels poquíssims militants de l'Opus a Barcelona, Ramon Guardans, el felicitava per carta el 18 de març de 1942. Aquell any, Guardans es llicenciaria en Dret i desenvoluparia una trajectòria professional d'alt nivell i es casaria amb l'única filla de Francesc Cambó. Benet va llegir *Camino* i va interioritzar a fons algun dels epígrafs del llibre. L'entrada 335 del llibre d'Escrivá diu «una hora de estudio, para un apóstol moderno, es una hora de oración». Dos anys després Benet seria l'autor de la consigna «una hora d'estudi pensant en Catalunya és una hora de catalanisme». El calc és evident.

L'exigència de puresa no s'allunyava de les imprecacions que Benet s'havia adreçat a ell mateix en el dietari del servei militar. Es va arribar a plantejar fer-se numerari? L'estiu del 1942, entre Cervera i Barcelona, la idea tal vegada li va passar pel cap. Així es pot entreveure d'algunes cartes que va rebre d'un dels nois del Palau. «Déu vulgui que en aquest curs vinent tinguem moltes ocasions de tractar-nos dintre d'aquesta nova (essent tan vella) concepció de vida». No s'havien de «rajar», li deia Escolà Gil. L'encoratjament mutu reapareix en una carta de Raimon Panikkar. «Escolta, aquest curs té que ésser de foc, saps. És qüestió de preparar-se. Instrument del Senyor, que el demás són orgues. I això demana sacrifici i venciment propi». Panikkar li deia que ja havia demanat a un altre amic i llicenciat de la colla, Laureano López Rodó, els apunts de Dret Administratiu (assignatura impartida pel catedràtic Josep Maria Pi i Sunyer). López Rodó, des de Madrid, escrivia a Benet. «Amigo Benet, perdona que haya tardado tanto en dar señales de vida. Lo ocurrido es que hemos estado Guardans y yo

buscando infructuosamente una copia de los apuntes de Administrativo que a ti te interesaban y que se nos han extraviado». Costa de creure. A finals del 1942 la relació epistolar de Benet amb membres de l'Opus s'apaga.

Quan Benet va començar a tenir algun càrrec al Casal Catòlic de Sant Andreu, hi va coincidir amb Albert Ventura, vocal d'estudi de la Junta (així consta en un número de *Reconquista*). Però Ventura no es va acabar d'integrar en aquell ambient i va deixar de freqüentar-lo. Qui abans l'havia engrescat a anar-hi era la seva germana. Florència. Aquella noia coneixia de vista el nebot de l'organista Morell. L'havia vist per primera vegada en un dels concerts de piano que s'organitzaven a casa de la seva amiga Mercè Mauri. No feia gaire que ell havia tornat del servei militar. A cau d'orella, mentre el miraven, una altra amiga va xiuxiuejar a l'orella de Florència que havia anat d'un pèl que aquell noi alt i prim no es fes monjo de Montserrat. Florència, veient el seu rostre aguilenc i vestit amb un punt de descurança, va dir a unes noies que semblava un espantaocells.

Aleshores els Ventura Monteys ja vivien al costat de l'església de Sant Pacià, al carrer de les Monges, en un bloc de pisos que no s'assemblava a les cases del barri. El pare tenia dos pisos llogats. En una meitat d'un pis tenia la seva consulta de metge i l'altra la van dividir per llogar-la. A l'altre pis hi vivia la família. Joan Ventura era un home de tarannà menestral, mentre que Joaquina Monteys venia d'una família més ben posicionada i sense lligams amb Sant Andreu, on mai s'hi va trobar bé del tot. Diguem que desclassada. L'ambient familiar no era confortable, la desconfiança entre els pares estava enquistada. Més aviat anaven justos d'armilla i Florència, sense fer-ne cap ostentació, es feia un tip de treballar per ajudar l'economia familiar. Ella mateixa es cosia la roba (sempre va tenir bon gust) i es va comprar una màquina de cosir per collar punts de mitges. Així es treia un sobresou, que donava a la mare perquè anés més tranquil·la al mercat i no hagués de demanar diners al pare. Donava classes a una escola de nens

de pàrvuls i les monges li insistien perquè ella també se'n fes. Després d'estar tot el sant dia a l'escola, agafava el tramvia i anava a Barcelona per donar classes de solfeig.

El darrer trimestre del 1942 sovint coincidien al tramvia. Es saludaven. Coincidien el diumenge a missa i al Casal, on Florència feia catequesi. Parlaven. Durant unes quantes setmanes es van perdre de vista. A través del seu germà, ella va saber que s'estava a casa, fent repòs, vigilant l'infiltrat tuberculós i mirant de guanyar pes. Aquest va ser el consell que va donar el doctor Lara, veí i amic de la família, i la tia Paquita mirava que el seu nebot s'engreixés fent-li menjar tres o quatre ous cada dia. La tuberculosi va ser una malaltia generalitzada en aquells anys, i poques setmanes abans que hagués de començar el servei militar també va afectar Albert Ventura. Benet sovint l'anava a veure. Les coincidències cada vegada ho semblaven menys.

La revetlla de Sant Joan es van prometre. Ella va saber que ell mai fallaria. Ja en tenia prou. Al cap d'uns quants mesos, en un llibre, ell li va escriure aquesta dedicatòria. «La dona forta, qui la trobarà? Perquè la seva valor sobrepuja de molt la de les pedres precioses. Jo la cercava, Florència, i en tu l'he trobat». 6 de gener de 1944.

No es va poder presentar a tres de les assignatures a les quals s'havia matriculat el curs 1942/1943 per culpa d'una malaltia. A l'hora de renovar la matrícula gratuïta de la qual gaudia pel fet de ser «pobre en concepto legal» (segons nota grapada al seu expedient), per evitar problemes, va certificar problemes de salut. No li van concedir la pròrroga. Benet, estudiant per lliure com el curs anterior, s'hauria de pagar la carrera amb els diners que no tenia. En aquell segon curs va millorar els seus resultats acadèmics. De Dret Polític i de Dret Administratiu, excel·lent. El professor d'aquesta darrera assignatura era el catedràtic Pi i Sunyer.

El dia de l'examen Benet tenia la papereta 83. Al cap de gairebé quaranta anys encara recordava aquell dia. «En un moment de l'examen, Pi i Sunyer amb la seva habilitat habitual va fer un co-

mentari que demostrava el seu tarannà catalanesc i democràtic. L'estudiant que es trobava al meu costat, un desconegut, em comentà: "No pot amagar, en Pi, que és un Pi Sunyer"». Tal com pot comprovar-se a l'Arxiu Històric de la Universitat, l'estudiant que li va fer el comentari tenia la papereta 79. Joan Sansa. Van quedar de seguir parlant quan acabés l'examen. Sansa, com Benet, també estudiava per lliure perquè vivia a la Seu d'Urgell. Sansa, com Benet, també havia estat membre de la Federació de Joves Cristians de Catalunya. Es van entendre de seguida. Com a mínim des del curs següent, el 1943/1944, es cartejaren. «Parlant d'estudis et diré que estic un xic acovardit. El temps passa tan ràpidament! i tinc tanta tasca per acabar, deixant de costat la que encara no és començada...», li escrivia Sansa el febrer del 1944. Parlaven d'estudis. Poc de religió. Aviat començarien a parlar, en veu baixa, de com impulsar un grup de resistència catalanista.

Res permetia intuir que Josep Benet es decidís a fer aquell pas. Quan el fa, la seva biografia s'encarrila.

Qui troba el desllorigador al seu projecte vital és el seu interlocutor model, Maurici Serrahima. Hi entra en contacte no per la via política sinó per la familiar. Corrent per casa dels Ventura, a Sant Andreu, va ser com Benet va descobrir que la mare d'Albert i Florència era cosina de l'advocat i escriptor Serrahima. Un dia Albert Ventura va dur el seu amic del barri al llustrós despatx de la família Serrahima al carrer de Petritxol. Benet, sense dir-ho, havia de quedar emmirallat.

A diferència d'un Cubeles o d'un Sansa o de Benet mateix (més joves i sense cap relleu civil remarcable durant la seva primera joventut), Serrahima era fill d'una família amb pedigrí i havia tingut un paper notable en la cultura del catalanisme abans de la guerra. Narrador i crític amb un cert prestigi, havia format part del magma del catalanisme catòlic culte i modern. Fou un dels creadors d'Unió Democràtica i la seva va ser una ploma de referència del diari *El Matí*. Tenia contactes amb la gent d'*Esprit*, la revista del catolicisme d'esquerres francès. Però aquell microcosmos del catolicisme liberal, que tenia com a peons potencials els fejecistes, va explotar el 18 de juliol de 1936. Durant la guerra

Serrahima es va mantenir lleial a la República, però no es va estalviar el pas per la presó per catòlic. Es va exiliar a França. Al setembre del 40 va tornar a Barcelona. No tenia un horitzó professional clar. Tenia les mateixes conviccions de sempre. Comença aleshores un dietari que és una font d'informació única per conèixer la represa del catalanisme de la postguerra.

Benet devia aterrar al despatx de Petritxol durant la segona meitat del 42. Connecten d'una manera immediata. Serrahima, que tenia divuit anys més, se'l va afillar políticament. A vegades el tractava com un germà gran, potser fins i tot com un pare. Ningú clissaria tan bé Benet com Serrahima. «És alt, com ara jo, però excessivament prim, descarnat i una mica ell». Precisa. «L'aire és una mica abandonat i més aviat astènic; quan es posa en activitat, canvia del tot i es mou nerviosament, però amb plena presència d'esperit». Exacte. «És hàbil, i fins una mica murri, en el millor sentit del mot —potser hi fa que ha passat una joventut molt dura—, i té un seny i un criteri superiors als que li tocarien. De l'edat en té, això sí, l'entusiasme i, alhora, una audàcia excepcional». Des de molt aviat Serrahima l'incorpora als cercles reduïdíssims del catalanisme que sobreviu a les catacumbes. En aquell món tancat i amagat, era una figura reconeguda. Així, de sobte, Benet es troba al rovell de l'ou del nucli de l'interior que està pensant amb més consistència una alternativa democràtica al franquisme. Aquests cercles aniran succeint-se amb el temps, però Benet sempre hi serà fins al final del franquisme. Política, política, política.

Aviat Serrahima el va fer còmplice d'una democràcia cristiana resistent que volia superar l'atzucac en el qual havien naufragat els partits de preguerra. El 26 de novembre de 1942 es reunien Serrahima, Pere Puig Quintana, Pau Romeva, Josep Maria de Sagarra i Fèlix Millet i Maristany. «Parlen de fer un partit democratacristià». L'únic d'ells amb fusta de líder era Millet. Abans de la guerra havia estat el president de la Federació de Joves Cristians. Era un orador esplèndid i una jove promesa del món de la banca i les assegurances. Durant la guerra es va passar al bàndol franquista, va viure a Sevilla i va fer bones relacions amb altes autori-

tats. És una de les claus de la seva fortuna, en part opaca com feien córrer males llengües. Gràcies als tractes amb el ministre Carceller es deia que s'havia forrat. A la primera postguerra era un financer puixant, un montserratí empedreït, i tenia moltes ganes d'actuar. En el camp religiós, el cultural o el polític. Està a punt de fer els 40. Dies després, tot passejant pels jardins de la mansió de Millet a l'Ametlla del Vallès, Serrahima li va dir que uns joves que pensaven com ells se li havien acostat. Ha de ser Benet.

El va posar en l'òrbita d'aquella refundació prepolítica que impulsaven veterans d'Unió, vertebrava la xarxa de complicitats del financer Millet i tenia Sagarra com a referent d'autoritat. També li va obrir les portes per accedir als clandestins Estudis Universitaris Catalans. El curs 1943/1944 Benet va ser un dels comptats estudiants prou de fiar per assistir a les primeres lliçons d'economia que el cambonià Salvador Millet i Bel hi impartia. Les classes eren al despatx dels Serrahima. «Dono a un grup seleccionat d'estudiants unes classes d'economia política que m'ha proporcionat en Narcís [de Carreras]. Jo hi aprenc molt i faig tot el que puc perquè els deixebles hi aprenguin alguna cosa», explicava Millet i Bel a Cambó, «faig el possible per ensenyar-los una economia més humana, una economia pràctica, una economia psicològica i, sobretot, una economia eminentment política». Entre els papers de Benet trobo els apunts que va prendre en aquelles classes. Els que hi assistien, com els que anaven a les classes d'història de Miquel Coll i Alentorn o a les de literatura de Jordi Rubió, pertanyien sobretot a nissagues del liberalisme catalanista esquíngat.

Quan comença a viure en aquest petit món, quan és acceptat en aquesta família secreta, Benet es fa resistent. No té els talents de l'activista convencional. És fràgil, té poca força, sembla més gran de l'edat que té, sap que no té la resistència física per posar-se en risc. La seva força és interior. Sembla que tingui uns nervis elèctrics. És un clandestí perfecte. Explica Jorge Semprún a l'*Autobiografía de Federico Sánchez* que quan ell era un dirigent clandestí a Madrid, la policia no s'hi fixava perquè les seves formes, la seva cultura i la seva elegància feien impensable que fos un activista

comunista. No és el perfil de Benet. Era silenciós, parlava amb un fil de veu inaudible, tan prim que podia passar pel teu costat i no se'l veia. Té un cervell conspirador i una capacitat a prova de bomba per guardar els secrets. Era com un espectre astut que recorria sinuós la pell de la ciutat esperant el moment per mossegar la presa: el franquisme. Aquella fermesa moral que es reclamava a ell mateix la projectarà al combat contra la dictadura amb una constància total. Amb 24 anys Benet comença a planificar activitat resistent amb Sansa com a aliat i Serrahima com a ideòleg.

El 7 de març del 44 Sansa i Benet parlen amb Serrahima, que després ho anotava al dietari. «Els agradaria que jo m'encarregués de formar una mena o altra de grup que aplegués jovent, si pot ser, de tots colors. Ja ho veurem». La mateixa idea de la creació d'un grup de còmplices també es dedueix d'una carta que al cap de deu dies li va adreçar Sansa. «No sé si et recordaràs que, abans de marxar de Barcelona, parlàrem d'aquesta projectada *penya*». Sansa explicava que havia fet circular per la Seu un text que li havia facilitat Benet. Ha de ser una versió més o menys avançada de *Mentrestant*, l'assaig sobre catalanisme de Serrahima del qual Benet s'havia encarregat de fer còpies a màquina. Les pàgines, inevitablement, queien a l'erm del moment. «Que n'és de difícil la nostra tasca en aquest tema! Mentalitat ruda, tosca. El jovent avilit, incapaç de vibrar per res. Inquietud intel·lectual, nul·la». Però Sansa, com documenta una carta enviada al cap de poques setmanes, no defallia. «L'intensitat dels últims dies de curs no em fa oblidar res. Cerco el mitjà d'establir contactes profitosos».

Benet ja conspira. Té 24 anys, va aprovant assignatures de Dret sense gaire pressa, té promesa i la precarietat laboral comença a acabar també en aquella etapa. «M'alegro vivament de que et siguin favorables les perspectives del teu treball», li deia Sansa a finals de l'abril del 1944, «ja demanaré a la Verge Bruna que t'ajudi». Va començar a treballar en una de les empreses de Millet: l'editorial SPES. Associada a la impremta d'un antic fejecista, Pau Romeva —un dels fundadors d'Unió— dirigia SPES. El seu projecte principal era elaborar la versió castellana del diccionari Vox. Alexandre Galí o Alexandre Cirici Pellicer eren a redacció i il·lustració.

Victòria Pujolar —militant de la Joventut Socialista Unificada— també hi col·laborava. Havia retornat de l'exili i la seva missió era reconstruir les JSU. Benet bàsicament feia feines de gestió.

A mitjans del 44 s'havia incrustat a les xarxes de Millet. Sabia allò que feia i què volia. Millet podia ser l'home. I a Millet li van suggerir que un jove adequat per tenir els seus fills a càrrec durant les vacances d'estiu a l'Ametlla del Vallès era Benet. Diverses persones s'atribuïren la recomanació —Serrahima o Puig Quintana, com em va dir, amb recança, la seva vídua—, però la carta definitiva va ser la de l'abat Aureli M. Escarré. No hi havia cap aval millor per a Millet, personatge prou rellevant perquè del seu estiu se'n donés notícia fins i tot a la premsa, com va poder llegir-se a la secció «Vida sociable» de *La Vanguardia*. Benet, abans de marxar per uns mesos de la casa dels oncles a Sant Andreu, va escriure a l'abat donant les gràcies. El 14 de juliol, des de Montserrat, ja sortia la resposta. «No cal per què recomanar-li que es faci mereixedor, per la seva conducta, de la confiança i de l'apreci que pel sol fet d'ésser escolà del nostre Monestir el Sr. Millet no pot menys de manifestar-li». Per a Benet aquella estada al camp va ser de repòs. Rebia cartes. De casa i d'amics. Un company de la Universitat —Lluís Torras— li anunciava la data dels exàmens.

Aquell estiu la victòria dels aliats sobre l'Alemanya nazi s'anava consolidant amb més claredat. «Això va de pressa, sembla», registrava Serrahima al seu dietari. No sé fins a quin punt l'evolució de la guerra, amb les conseqüències que podia tenir a l'Espanya franquista, era motiu de reflexió per a Benet. Des de la Seu, Sansa l'informava. «Hi ha moviment a casa dels nostres veïns. Ací tenim molta força d'ordre públic recentment enviada per mor a un possible èxode de refugiats. Els esdeveniments segueixen a un ritme que jo no havia sospitat mai». Tal vegada, atents a la manera com s'estava produint l'alliberament a França i la reestructuració de la República després dels anys d'ocupació feixista, van acabar de madurar la consciència que calia iniciar la seva actuació en el camp de la resistència. A partir del darrer trimestre del 1944, la correspondència de Sansa amb Benet es fa més ambigua. A vegades sembla que parlaven en clau per no aixecar sospites.

Novembre del 1944. La carta de Sansa està redactada a la Seu. Agraeix a Benet que li hagi enviat la papereta per presentar-se a l'examen de Dret Internacional. Comentaris sobre els seus estudis. I aleshores, això. «Tinc mig fetes unes altres lliçons d'apunts semblants a les enviades darrerament. No són d'importància. S'assemblen un xic a unes noves necrològiques». Al paràgraf següent parla d'una excursió. Sansa descrivia el periple que pensava fer. «El dia 9 marxaré cap a Lleida. Allí m'hostatjaré a la Fonda Agramunt —Plaça d'Espanya—. Hi ha telèfon. T'ho dic per si convingués telefonar-me i també escriure'm. La correspondència tarda dos dies des de Barna a la Seu. Si m'escris més tard del dia 6, adreça la lletra a Lleida. Si et fos possible t'agrairia m'indiquessis les combinacions existents per anar de Lleida a Montserrat. Tinc desitjos de guanyar el jubileu d'enguany i d'allí l'anada em serà més fàcil que des de La Seu». Llegit literalment tot sembla entendre's: Benet i Sansa havien quedat per trobar-se a Montserrat. Ells sabien per què hi anaven. Un dia, a mitjans de novembre del 1944, en una cella del monestir de Montserrat, es crea el Front Universitari de Catalunya.